

Inici

«Els còmplices: notes sobre l'ordre sord de la literatura»

nuvibo

dl., 21/06/2021 - 09:26

Iborra, Enric. *Els còmplices: notes sobre l'ordre sord de la literatura*. Barcelona: Viena, 2021. 215 p. (Carta blanca; 48). ISBN 978-84-17998-81-3. 19 €.

Enric Iborra, autor de *La literatura recordada* (que vaig [ressenyar](#) en aquest blog fa uns mesos) ha publicat ara *Els còmplices: notes sobre l'ordre sord de la literatura*. Seguint el model d'aquell volum, *Els còmplices* es compon de textos breus, cada un encapçalat per un títol, i agrupats en set grans blocs, cada un dels quals conté una reflexió sobre algun aspecte del procés literari, amb el suport d'exemples provinents especialment del cànnon occidental. Els textos no estan datats, però semblen escrits en moments diferents, alguns força recents (comenta un llibre de Pla editat el 2019 (p. 171)).

El primer bloc, «Pren, llegeix!», considera la figura del lector. El segon, «L'ordre sord de la lectura», presenta la proposta estètica que defensa Iborra i que prové de Diderot: l'obra literària ha de fugir de l'èmfasi, ha d'emetre «un so que arriba a l'orella d'una manera somorta» (p. 41). Tres blocs contenen el terme *veritat*: el tercer, «Estil i veritat»; el quart, «La veritat literària», i el sisè, «La veritat sense màscara», que ens remetien al vell precepte (de quan hi havia preceptes) que exigia a l'obra literària unir veritat i bellesa, que podríem considerar superat, però que millor faríem de considerar replantejat. Iborra cita en aquest sentit l'estudiosa Marthe Robert, segons la qual «la literatura té la capacitat de relacionar el que la naturalesa de les coses tendeix a mantenir fortament separat» (p. 93); dins de la veritat hi entren qüestions com el plagi, l'estil personal o l'eloqüència. Dos blocs més fan referència a la memòria: el cinquè, «Un gènere al marge», sobre els diaris personals, i «Saber i recordar», sobre els oblitats que pesen tant com els records. El vuitè, «L'autor al descobert», tracta casos d'autors que mostren la seva personalitat a través de gèneres que no són necessàriament memorialístics.

He esmentat el cànnon perquè en el llibre d'Iborra n'intervenien dos: l'oficial i establert, és a dir, el constituït

per obres i autors/es que la societat considera valuosos/es, i el personal, és a dir, l'establert per les preferències d'Iborra. Si consultem l'índex de noms (un annex molt útil que tantes editorials del nostre país miserablement s'estalvien i que aquest volum inclou), podem establir aquest segon cànon: 1) Montaigne, 2) Josep Pla, 3) Joan Fuster, 4) Samuel Johnson, 5) Josep Carner; poques sorpreses, doncs, a part que els únics autors en llengua castellana esmentats en tot el volum siguin Cervantes i Borges. És d'agrair que Iborra no es vulgui presentar en cap cas com un original o un descobridor de talents ignorats, però inevitablement en el seu cànon personal incorpora autors poc reconeguts en l'oficial: així veiem una inesperada reivindicació de Huxley (p. 163) o de Plini el Vell, que ell defensa tot esmentant els dubtes que el món acadèmic mostra sobre la seva vigència (p. 187).

Iborra sembla incòmode amb les opinions contundents: *The life of Samuel Johnson* «es considera la millor biografia que mai s'haga escrit», unes línies mes avall «és un dels meus llibres preferits» i a la pàgina següent ja és «la millor biografia de la literatura anglesa» (p. 86-87). De vegades el criteri no és prou clar, com per exemple en el cas de Josep Pla, autor de «les biografies més valuoses des del punt de vista literari» de la literatura catalana (p. 97). ¿Quin altre punt de vista podria considerar? Imagino que Iborra pretén resoldre així el problema que les biografies de Pla són més aviat fantasioses, però no és el «punt de vista» el que les fa valuoses.

Iborra és un lector voraç i sap transmetre-ho amb passió continguda: obres poc conegudes com el diari de Ferran Soldevila (p. 133) mostren un interès inesperat. Fins i tot la relació entre Pla i Carner, prou estudiada, resulta atractiva tornada a explicar, i l'admiració del primer pel segon, matisada per les seves reticències (p. 179), és presentada de manera molt convincent. També és un bon divulgador, i dona la informació necessària sense exhibicions pedants: les distincions entre dietari i assaig, a propòsit de Montaigne (p. 122); el malestar de la cultura de Freud (p. 159 en diu «El malestar en la civilització»), són presentats de manera senzilla i entenedora.

La lectura de Stendhal acaba convertint l'autor en un personatge stendhalià: «Queden lluny, encara que les recorde bé, aquelles primeres lectures... / No fa tant vaig llegir... / Ara he començat amb... / La lectura m'ha fet venir ganes de llegir-ne més... / Com que encara tenia set, he comprat... / Més temps i més feina...» (p. 63). Alguns cops, l'interès del lector Iborra decau, i les seves lectures esdevenen una mica planes, com passa amb Dickens, de qui diu que alguns personatges seus són «de vegades estrafolaris, però bones persones» (p. 110), i sembla perdre's les magnífiques personalitats dels Micawber o Mr Dick. Iborra és apassionat i compromès (*engagé*) contra les injustícies, però això l'empeny algun cop al catastrofisme («Avui, però, els intel·lectuals són una espècie extingida. No hi ha cap Zola» (p. 149)), fins caure en el clixé que diu que només els intel·lectuals d'esquerres fan denúncies convincents: posa com a exemple un text de Zola (p. 150) que podria haver escrit Maurras, especialment les crítiques al sufragi universal.

En el cas de les biografies de Pla, com en d'altres, potser ajudaria a Iborra tenir més en compte algunes propostes de la teoria literària: autoficció, intertextualitat (pastitx, paròdia...), distinció autor – locutor – narrador, etc. Només en el cas de la *literatura del jo*, en treu profit (p. 119-144) però després no ho aprofita

prou quan parla de les cartes de Plini (p. 185-191). També li podria ser d'ajuda, crec, prestar més atenció al llenguatge de l'autor: és més difícil en el cas dels autors traduïts, però no en el de Fuster, que llegeix amb atenció: ¿per què necessita Fuster posar entre cometes paraules com *escriptor*, *íntim*, *intimitat*... (p. 125)? Per què lborra l'imita a la pàgina següent? Evitar l'erudició pot dur de vegades a la superficialitat, com passa amb la discussió sobre el mot *oblit* en el poema de Carner (p. 175), especialment ara que els debats sobre memòria i oblit han ocasionat estudis importants (com *Leteo: arte y crítica del olvido* de Harald Weinrich (Siruela, 1999)).

El llibre està editat amb gust i atenció («N'hi ha encara més formes de lectura» (p. 205) és una errata?). És d'agrar a l'editorial l'índex de noms; si no és molt demanar, agrairíem també un índex de títols.

[Lluís Quintana Trias](#)

Universitat Autònoma de Barcelona

tipus document

[llibres](#)

[Butlletí](#)

Blog de l'Escola de Llibreria 2013-

[Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals – Universitat de Barcelona](#)

[Gremi de LlibreTERS de Catalunya](#)

Segueix-nos també a:

El Blog de l'Escola de Llibreria no subscriu necessàriament les opinions expressades pels autors dels articles.

RSS

Els continguts del blog de l'Escola de Llibreria de la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals de Barcelona estan

subjectes a una llicència **BY-NC-ND de CC.**

[Contacte](#)

Tuits de [@EdL_UB](#)

Escola de Llibreria

[@EdL_UB](#)

Neix el 42, el primer festival literari de gèneres fantàstics de Barcelona | Info Barcelona | Ajuntament de Barcelona [barcelona.cat/infobarcelona/...](http://barcelona.cat/infobarcelona/)

7m

Escola de Llibreria

[@EdL_UB](#)

Album de les àrtics https://twitter.com/EdL_UB

[Incrusta-ho](#)

[Mostra-ho al Twitter](#)

[Entra](#)